

Haridusjuhi eetiline tundlikkus - lahenduspõhi

Juhtum

Ühte väikesesse kooli 7. klassi tuli uus õpilane. Neil oli eelmises koolis tõsiseid probleeme koolis käimisega, ta puudus palju, nii üksikutest tundidest kui terveid päevi. Uues koolis hakkas teisest trimestrist kõik taas korduma. Neiu hoiab omaette, on norgus - õpetajad tunnistavad, et kui ta ka vahel satub kooli, siis naeratamas pole teda keegi näinud. Ta justkui teeks kaasa, on vaikne, ei sega tundi, kuid hindelistes töödes põrub järjekindlalt.

Lapsevanem rääkis koolis ümarlauas noore taustast, sellest, et noorel on diagnoositud depressioon, ta saab ravi. Rajaleidja keskuse psühholoog kirjeldas tuge, mida noor vajaks, kuid mida paraku kooli poolt talle pakutud ei ole. Klassijuhataja oli veendunud, et kui laps käiks koolis, siis saaks kindlasti hakkama, "Ta on nutikas tüdruk!", samas tõi välja, et võib-olla

vajavad õpetajad koolitust laste depressiooni teemal, kuid koolitusi pole personalile juba aastaid võimaldatud. Nii mõnigi õpetaja on talle nähvanud, et tema õpetab normaalseid lapsi, erisused on eripedagoogi teema.

Koolijuht oli ümarlaua vestlusest väga häiritud, väljendades seda hiljem kolleegile: “Kuidas me saame aidata, kui laps ei käi koolis! Vanem ei tule lapsega toime, kuidas kool siis peab? Kogu tugiteenistus on selle lapsega rakked, aga meil on veel üle kaheksa lapse. Me ei saa siin mingeid erisusi tegema hakata, kes selle kõik kinni maksab? Meie niigi teeme kõik: pakume ju õpiabi ja abiõpet, mida kõike!”.

1. Märkake vastuolu: milles seisneb probleem? On neid mitu?
Probleem: Õpilane ei käi koolis (ei täida koolikohustust). Probleem: Õpilane ei tööta kaasa ja tal on õpiraskused. Probleem: Õpilane on haige (depressioon). Probleem: kool ei ole pakkunud õpilasele sobivat tuge. Probleem: kooli personal ei ole läbinud HEV koolitust. Probleem: õpetajate ja koolijuhi suhtumine HEV õpilasse ei ole hea.
2. Kes on selle juhtumiga seotud ja millised on nende rollid (näiteks juht, lapsevanem, sõber jne)?
Koolijuht, õpetajad, lapsevanem, laps/õpilane, Rajaleidja keskuse nõustaja, klassijuhataja, tugipersonal.
3. Mõelge, milliseid emotsioone erinevad osapooled kogevad? Määra selle juhtumiga seotud osapoolte üldnimelikud õigused ja kohustused.
Koolijuht: <ul style="list-style-type: none"> ● Õigused - nõuda koolikohustuse täitmist ● Kohustused - veenduda, et kõik koolis käivad õpilased saavad vajalikku abi; peab kaasama kõik vajalikud instantsid, et laps saaks abi. Õpetajad: <ul style="list-style-type: none"> ● Õigused - saada vajalikke oskusi (kompetentse), et HEV õpilastega toime tulla. ● Kohustused - kohelda kõiki õpilasi (ja inimesi) võrdselt. Toetada iga õpilase arengut ning aidata õpilasel kujundada huvi- ja võimete kohast õpiteed. Õpetaja ametialane kohustus on arendada oma kutseoskusi ja olla kursis haridusuuendustega. (PGS § 75 lg 2) Lapsevanem: <ul style="list-style-type: none"> ● Õigused - saada vajalikku abi kooli poolt; kaitsta oma last, et teda koheldaks võrdselt.

1. Märgake vastuolu: milles seisneb probleem? On neid mitu?

Probleem: Õpilane ei käi koolis (ei täida koolikohustust).
 Probleem: Õpilane ei tööta kaasa ja tal on õpiraskused.
 Probleem: Õpilane on haige (depressioon).
 Probleem: kool ei ole pakkunud õpilasele sobivat tuge.
 Probleem: kooli personal ei ole läbinud HEV koolitust.
 Probleem: õpetajate ja koolijuhi suhtumine HEV õpilasse ei ole hea.

- Kohustused - küsida abi nii koolist kui ka nt kohalikust omavalitsusest, perearstilt; tegutseda oma lapse heaolu nimel.

Laps/õpilane:

- Õigus - vajaduse korral saada koolis tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenust (PGS § 37 lg 2); saada abi; olla võrdselt koheldud.
- Kohustus - käia koolis ja õppida.

Rajaleidja keskuse nõustaja:

- Õigus - saada informatsiooni abivajavate laste kohta
- Kohustus - aidata tuge vajavaid lapsi ja koole

Klassijuhataja:

- Õigus - küsida abi (koolijuhilt või tugipersonalilt)
- Kohustus - tegeleda probleemse õpilasega; suhelda lapsevanemaga; märgata probleeme

Tugipersonal:

- Õigus - saada probleemidest teada
- Kohustus - aidata tuge vajavaid lapsi ja õpetajaid ja koolijuhti ja lapsevanemaid.

4. Millised on võimalikud lahendused? Kirjeldage 1-3 lahendust ja kaaluge neid lähtudes järgmistest vaatepunktidest (vajadusel täiendage oma lahendusi):

- Millised hüved ja kahjud kedagi mõjutavad?
- Milliseid üldkehtivaid reegleid tuleb järgida?
- Kuidas hea inimene seda dilemmat lahendaks?

Võimalik lahendus: Kool pakub siiski lähtuvalt Rajaleidja soovitustest probleemsele õpilasele abi ja proovib leida ressursse olukorra lahendamiseks. Õpilasele koostatakse individuaalne õppekava (IÕK) ainetes, millega on suuremaid probleeme. Oluline on kooli personalile korraldada ka HEV koolitusi. Lapsevanema toetamiseks pöörduetakse kohaliku omavalitsuse poole, kellega koostöös on võimalik perele määrata tugiisik.

1. Märgake vastuolu: milles seisneb probleem? On neid mitu?

Probleem: Õpilane ei käi koolis (ei täida koolikohustust).
 Probleem: Õpilane ei tööta kaasa ja tal on õpiraskused.
 Probleem: Õpilane on haige (depressioon).
 Probleem: kool ei ole pakkunud õpilasele sobivat tuge.
 Probleem: kooli personal ei ole läbinud HEV koolitust.
 Probleem: õpetajate ja koolijuhi suhtumine HEV õpilasse ei ole hea.

5. Kui teie peaksite andma nõu juhile, siis lähtudes eetilise ja õiglase haridusjuhi mudeli neljast valdkonnast (vt tabelit lõpus) tehke ettepanekuid, milliste pädevuste arendamine aitaks selliseid olukordi juhil tulevikus vältida.

Näeme huvide konflikte ja soovitame arendada järgmisi pädevusi:

AVATUD KOOLIKULTUUR:

-

MINU INIMESTE VAJADUSED:

Toetan oma inimeste personaalset arengut

MINU ARENGUVAJADUSED:

Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi.
 Tegelen pidevalt enesearenguga ja innustan inimesi end arendama.
 Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri.
 Oskan vajadusel abi küsida.
 Olen empaatiline, inimestega suhtlemine on minu tugev külg.
 Delegeerin ülesanded ning olen lahendustele orienteeritud.

KOGUKONNA ARENDAMINE:

Suudan tagada vastastikuse usalduse
 Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamustele.
 Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused.

6. Mida sa analüüsi käigus õppisid? Kas sellise analüüsi läbi tegemine aitab eetilisi dilemmasid edaspidi märgata?

Õiglase ja eetilise haridusjuhi kompetentsid

Joonise autor: Margit Meltsas

Avatud kooli- kultuur

- Olen oma inimestele kättesaadav, minu uks on alati avatud
- Suhtlen oma inimestega kui võrdsete partneritega
- Loon keskkonna, et minu inimesed julgevad oma muredega minu poole pöörduda

Minu inimeste vajadused

- Julgen oma inimeste eest seista
- Tunnen huvi ja arvestan oma inimeste vajadustega
- Toetan oma inimeste personaalset arengut
- Tegelen uute juhtide kasvatamisega

Minu arengu- vajadused

- Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi
- Loon ja selgitan asutuse visiooni koostöös oma inimestega
- Hoolitsen oma inimeste vajaduste eest enne isiklikke vajadusi
- Olen empaatiline ja inimestega suhtlemine on minu tugev külg
- Tegelen pidevalt enesearenguga ja innustan inimesi ennast pidevalt arendama
- Oskan vajadusel abi küsida
- Delegeerin ülesandeid ning olen lahendustele orienteeritud
- Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri

Kogukonna arendamine

- Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamusele
- Märkan inimeste tugevusi ja kaasän neid erinevatesse tegevustesse
- Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused
- Veendun, et inimesed teavad meie asutuse kokkuleppeid ning tegutsevad ja käituvad nende vastavalt
- Suudan tagada vastastikuse usalduse

Allikad: Trevino et al, 2003; Crews, 2015; Avolio and Gardner, 2005; Cardona 2000; Eisenschmidt et al, 2019; Tammeleht, Löfström, Rodrigues-Triana, 2022)